Rajavartiolaitoksen esikunta
Yksikön päällikkö Samuli Murtonen

30.9.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Hallinto- ja turvallisuusjaosto keskiviikko 01.10.2025 klo 08.30 / HE 99/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

TALOUSARVIOESITYS 2026, LUKU 26.20 RAJAVARTIOLAITOS

1. Rajavartiolaitoksen taloudellinen tilanne

Venäjän aloittaman sodan johdosta Rajavartiolaitoksen suorituskykyä ja henkilöstövahvuutta on nostettu siihen osoitetulla rahoituksella, joka on pääosin ollut kertaluonteista. Hallitus osoitti edellisessä kehyspäätöksessään Rajavartiolaitokselle merkittäviä korotuksia pysyvään rahoitukseen mm. uusien strategisten suorituskykyjen käyttökustannuksiin. Näistä huolimatta aikaisempien sopeuttamistoimien, kustannustason nousun ja turvallisuustilanteen edellyttämien toimien johdosta Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin kohdistuu sopeuttamistarpeita. Valtion keskitettyjen palveluiden maksujen merkittävään nousuun Rajavartiolaitokselle ei ole mahdollisuutta vaikuttaa.

Rajavartiolaitos toteutti 2010-luvulla sopeuttamistoimet, joiden viimeiset säästövaikutukset ulottuivat vuoteen 2019. Sopeuttamistoimilla Rajavartiolaitoksen organisaatio virtaviivaistettiin, toimitilat karsittiin minimiin ja operatiivista toimintaa sekä valvontaa vähennettiin jopa 40 %. Henkilöstöä vähennettiin 300 henkilötyövuotta.

Rajavartiolaitoksen toimintamenojen sopeuttamisohjelma jatkuu. Rajavartiolaitos pystyy turvaamaan operatiivisen toiminnan nykyisen rajatilanteen edellyttämälle tasolle nykyisellä kehyksellä. Sopeuttamistoimet kyetään kohdistamaan ydintoimintaa tukeviin toimintoihin. Rajatilanteen muutokset ja esimerkiksi itärajan tilanteen hallinnasta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset edellyttävät kuitenkin myös jatkossa lisämäärärahaa.

2. Hallituksen talousarvioehdotus

Rajavartiolaitoksen toimintamenot momentille (26.20.01) esitetään myönnettäväksi nettomäärärahaa 329 725 000 euroa. Momentille kohdistuu yhteensä 17,069 miljoonan euron nettolisäys vuoden 2025 talousarvioon verrattuna.

Talousarvioesityksessä Rajavartiolaitoksen strategisen suorituskyvyn turvaamiseksi muuttuneessa turvallisuusympäristössä (1,275 milj. euroa) katetaan aikaisemman kehyspäätöksen (1 milj. euroa) lisäksi Rajavartiolaitoksen uusien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden käyttöönotosta aiheutuvat lisääntyvät operatiivisen toiminnan kustannukset. Lisäksi esitys pitää sisällään määrärahoja Suomen Nato-jäsenyydestä aiheutuviin nouseviin kustannuksiin. Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksiin ja tehtäviin sisärajoilla esitetään 2 milj. euroa (budjettilaki).

Rajavartiolaitoksen investoinnit momentille (26.20.70) esitetään myönnettäväksi 34 250 000 euroa. Momentille esitetään lisäyksenä ulkovartiolaivojen hankintaan 15 miljoonaa euroa, joka perustuu eduskunnan vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa Rajavartiolaitokselle myöntämään yhteensä 448 miljoonan euron tilausvaltuuteen uusien ulkovartiolaivojen hankintaan. Lisäksi

kehitetään Rajavartiolaitoksen merellistä suorituskykyä 10 milj. eurolla osoittamalla rahoitus raskaiden ilmatyynyalusten hankintaan, joilla korvataan vanhentunut kalusto.

3. Rajavartiolaitoksen rahoituksen kipupisteet

Rajavartiolaitoksen voimavaravaje vuonna 2026 on noin 13 milj. euroa, mukaan lukien uusi hallintosäästö vuodesta 2026 alkaen (1,663 milj. euroa). Voimavaravaje on suhteutettu kokonaishenkilötyövuosimäärään noin 3020 HTV. Rajavartiolaitos käyttää sopeuttamistoimina myös EU-rahoituksen RVL:lle kohdistuvia palaumia sekä edellisvuodelta siirtyvää määrärahaa.

Henkilötyövuosien vähimmäismäärään hallitus otti kantaa kehysriihessä huhtikuussa 2024 kirjaamalla pöytäkirjaan, että rajavartijoiden määrä ei vähene. Rajavartiolaitoksen tuottavuusohjelmassa kirjaus on huomioitu siten, että toimivaltaisten rajavartiomiesten vähimmäishenkilötyövuosimäärä on asetettu vuoden 2024 alun tasoon, 2573 HTV.

Rajavartiolaitoksen arvion mukaan toimintaympäristön perusteellinen muutos edellyttäisi 3100 henkilötyövuotta riittävän toiminta- ja kriisinsietokyvyn turvaamiseksi sekä rajaturvallisuuden varmistamiseksi. Henkilötyövuositarpeessa on huomioitu hiljentynyt rajanylitysliikenne itärajalla ja rajatarkastuksista kohdennettu työpanos rajojen valvontaan. Tarpeessa on huomioitu myös kehittyvä rajavalvontatekniikka sekä itärajan esteaidan vaikutukset. Kuitenkin sopeuttamistarpeeseen nähden on arvioitu, että myönnetyllä kehyksellä ylläpidettävä kokonaishenkilötyövuosikehys voi olla ainoastaan noin 2960 HTV. Henkilötyövuosimäärän sopeuttaminen rahoituskehykseen aiheuttaa tarpeen luoda riskiarvion perusteella ajallisia ja alueellisia painopisteitä rajallisten henkilöstöresurssien käytölle.

Pysyviä kustannustason alennuksia tavoitellaan luopumalla toisesta Tursas -luokan ulkovartiolaivasta vuoden 2025 aikana. Ennen uuden VL Karhu -ulkovartiolaivan käyttöönottoa arviolta vuoden 2026 keväällä (operatiivinen valmius vuoden 2027 aikana) Rajavartiolaitoksella on käytössään vain kaksi ulkovartiolaivaa.

Rajavartiolaitoksen sopeuttamistoimia kohdistetaan hankintoihin, kehittämiseen ja tukitoimintoihin. Materiaalin korvaushankintoja viivästytetään, vähennetään tai keskeytetään ja kehittämistoimintaa hidastetaan. Edellä mainitut toimet heikentävät Rajavartiolaitoksen suorituskykyä pitkällä aikavälillä ja nostavat ylläpitoon käytettäviä kuluja, kun kalusto vanhenee.

Rajavartiolaitoksen investoinnit momentilla on peruskehyksen vajetta 1,25 milj. euroa, joka johtuu tarpeisiin nähden liian alhaisesta lähtötasosta sekä merkittävästä kustannustason noususta. Rajavartiolaitoksen investoinnit momentin peruskehyksellä katetaan raskaan ilma-alus- ja aluskaluston sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston ylläpito. Ilman lisärahoitusta raskaan kaluston elinkaaren hallintaa joudutaan rahoittamaan toimintamenoista. Rahoitusvaje aiheuttaa vanhenevan kaluston myötä lisääntyviä vikaantumisia ja huoltotarpeita sekä yhä kasvavia huoltokuluja tulevina vuosina. Samalla se aiheuttaa alusten käytettävyyden heikentymisen sekä suorituskyvyn laskun merellisessä toimintaympäristössä ja eri turvallisuustilanteisiin liittyvässä ilmailussa.

Sisäministeriön öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan momentilta (26.01.25) katetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston kehittäminen ja elinkaaren hallinnan mukaiset valtakunnalliset uudishankinnat sekä valmiuden ylläpitoon liittyvät kustannukset. Yleinen kustannustason nousu on korottanut torjuntakaluston hankintahintoja niin, että ilman öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntamomentille myönnettävää lisärahoitusta Rajavartiolaitos ei pysty uusimaan ja kehittämään öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan tarvittavaa teknistä välineistöä suunnitellusti ja torjunta-kalustoinvestointeja joudutaan siirtämään. Momentin lisärahoituksen tarve on 2,2 milj. euroa, joka ei sisälly hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen.

VNS 6/2025 VP VALTIONEUVOSTON SELONTEKO SISÄISESTÄ TURVALLISUUDESTA

Sisäisen turvallisuuden selonteossa yhdeksi sisäisen turvallisuuden painopisteeksi on asetettu laittoman maahantulon torjunta tehokkaasti ja varautuminen laajamittaiseen maahantuloon sekä hybridivaikuttamiseen rajoilla. Yhtenä toimenpiteenä tähän vastaamiseksi kehitetään lainsäädäntöä, jonka myötä kyetään luomaan entistä parempi tilannekuva sisärajoista sekä suorittamaan valvontaa ja reagoimaan poikkeamiin ilman rajavalvonnan palauttamista sisärajoille. Vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa on esitetty 2 milj. euron määräraha Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksiin ja tehtäviin sisärajoilla.

Vieraiden valtioiden vakoilutoiminnan uhkien torjumiseksi säädetään Rajavartiolaitokselle oikeus käyttää suorituskykyään Suojelupoliisin siviilitiedustelun tukemiseen. Arvion mukaan tämä ei aiheuttaisi merkittäviä ylimääräisiä kustannuksia Rajavartiolaitokselle.

Selonteon yhtenä tavoitteena ja painopisteenä on kriittisen infrastruktuurin suojaaminen. Tähän liittyvänä toimenpiteenä arvioidaan merialueilla olevan kriittisen infrastruktuurin ylläpidon ja suojaamisen haasteet sekä näiden edellyttämä lainsäädännöllinen, valvonnallinen ja teknologinen vaste. Rajavartiolaitoksen tehtäviä ja toimivaltuuksia merialueella käsitellään lainsäädäntöhankkeessa, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2026 aikana. Mahdolliset kustannusvaikutukset eivät ole vielä tiedossa.

Selonteossa on esitetty seuraavat keskeiset resursseihin vaikuttavat linjaukset, joiden alla niihin liittyvät vaikutukset ja toimenpiteet:

- *Parannetaan Rajavartiolaitoksen strategista suorituskykyä muuttuneessa turvallisuustilanteessa ja kehitetään viraston merellistä suorituskykyä. Varmistetaan Rajavartiolaitoksen toimintakyky ja riittävä henkilöstömäärä. Varmistetaan kyky rajavalvontaan, meripelastukseen ja ympäristövahinkojen torjuntaan kaikilla Suomen merialueilla. Kehitetään Rajavartiolaitoksen erikoisjoukkotoiminnan suorituskykyä. Valmistaudutaan korvaamaan vanhentuvat meripelastushelikopterit vuodesta 2028 alkaen.*

  Hallitus osoitti edellisessä kehyspäätöksessään merkittäviä korotuksia Rajavartiolaitoksen pysyvään rahoitukseen, mm. strategisen suorituskyvyn parantamiseen esitetään lisämäärärahaa vuoden 2026 talousarviorahoituksessa (1,275 milj. euroa). Uusien ilmatyynyalusten hankkimiseen on esitetty vuoden 2026 talousarvioesityksessä 10 milj. euroa (valtuus annettu vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa). Meripelastushelikoptereiden korvaushankkeen esiselvitysvaiheeseen on myönnetty vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa 1,7 milj. euron rahoitus.

- *Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin sekä Rajavartiolaitoksen investointeihin tulisi ottaa käyttöön vuosittainen indeksitarkistus, joka korjattaisiin jälkikäteen vastaamaan todellista kustannustason nousua.*

  Kustannustason nousun on arvioitu kasvattavan Rajavartiolaitoksen kiinteitä menoja vuosittain useilla miljoonilla euroilla. Valtiovarainministeriön ennusteiden perusteella vuonna 2026 kustannustason nousun arvioidaan olevan noin 2,8 milj. euroa. Kustannustaso nousee tasaisesti vuoteen 2029 mennessä jo noin 11,5 milj. euroon.

LIITE Rajavartiolaitoksen sopeuttaminen 2026 - 2029

Rajavartiolaitoksen sopeuttaminen 2026-2029

